

Hernán Rivera Letelier

De christus van Elqui

roman

Premio
Alfaguara

‘Een fantastisch en erg boeiend
verhaal dat de vergelijking met
een groot schrijver als García
Márquez glansrijk doorstaat.’

– *El Día de la Serena*

Over het boek

De hoofdpersoon is gebaseerd op een figuur die echt bestaan heeft, Domingo Zárata Vega, ook wel bekend als de christus van Elqui. Hij was een prediker die als een soort nieuwe Christus door Chili zwierf. Hernán Rivera Letelier, zelf de zoon van een amateurprediker, heeft dit gegeven gebruikt om er op zijn geheel eigen wijze een invulling aan te geven in opnieuw een prachtig portret van een gemeenschap op een van de meest extreme plekken op deze aarde, de Atacama-woestijn.

De pers over de auteur/het boek

‘Een overweldigende, met veel vaart vertelde roman die op meesterlijke wijze werkelijkheid en fictie vermengt.’ – *El Día de la Serena*

‘Rivera Leteliers werk is ferm, beeldend en ritmisch.’ – *La Nación*

‘Een verhaal met een fantastisch ritme dat vlekkeloos echte en minder echte elementen verbindt en wel op zo’n manier dat het een bepaalde waarheidsgetrouwheid verleent aan een magische vertelling.’ – *Austral de Valdivia*

‘Rivera Letelier vermengt elementen van de historische roman met magisch realisme om de weg te schetsen van deze figuur die zichzelf de reïncarnatie van Christus noemt, de christus van Elqui.’ – *Revista Mensaje*

Over de auteur

Hernán Rivera Letelier (1950, Talca) werkte zijn hele leven in de mijnen van de Atacama-woestijn in het noorden van Chili. Zijn eerste roman *La Reina Isabel cantaba rancheras* was meteen een succes in 1994, en wordt nog steeds gelezen. Hij won vele prijzen voor zijn boeken. Zijn vijfde roman, *De filmvertelster*, verscheen vorig jaar bij Signatuur en wordt momenteel verfilmd door Walter Salles (*The Motorcycle Diaries*). Voor *De christus van Elqui* won hij in 2010 de Premio Alfaguara (\$ 175.000,-), een van de grootste literaire prijzen in het Spaanstalig gebied.

Wilt u op de hoogte worden gehouden van de romans en literaire thrillers van uitgeverij Signatuur? Meldt u zich dan aan voor de literaire nieuwsbrief via onze website www.uitgeverijsignatuur.nl

Colofon

© Hernán Rivera Letelier/Editorial Alfaguara
c/o Guillermo Schavelzon & Asoc., Agencia Literaria
www.schavelzon.com

Oorspronkelijke titel: El arte de la resurrección

Vertaald uit het Spaans door M. Vanderzee

© 2012 uitgeverij Signatuur, Utrecht en M. Vanderzee

Alle rechten voorbehouden.

Omslagontwerp: Wil Immink Design

Omslagfoto: Saul Landell/ Mex/ Getty Images; Anthony
Marsland/ Getty Images

Typografie: Pre Press Media Groep, Zeist

ISBN gebonden boek 978 90 5672 388 0

ISBN e-book 978 90 449 6159 1

NUR 302

De vertaler ontving voor deze vertaling een werkbeurs
van de stichting Fonds voor de Letteren.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door foto kopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16 h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

Hernán Rivera Letelier

De christus van Elqui

Vertaald door M. Vanderzee

SIGNATUUR

2012

Voor mijn vader, prediker in de woestijn.

Onze-Lieve-Heer J.C. hoeft niet te worden voorgesteld
Hij is echt bij iedereen bekend
Zijn roemrijke dood aan het kruis
gevolgd door zijn al even spectaculaire wederopstanding
hebben hem wereldberoemd gemaakt
Een daverend applaus voor Onze-Lieve-Heer J.C.

NICANOR PARRA – *De predikingen van de christus van
Elqui*

Herderlijk schrijven van de bisschop van La Serena,
monseigneur José María Caro,
25 oktober 1931

Beste kinderen van God,

Wat jullie hebben gedaan heeft het hart van deze bisschop met bitterheid vervuld.

Er is in jullie midden namelijk een arme fantast opgedoken zoals die in overvloed in gestichten zitten en die is door vele gelovigen, dat wil zeggen mensen die naar de kerk gaan en hun godsdienstige plichten nakomen, ontvangen als een door God gezondene, als niemand minder dan de Messias zelf, waarbij sommigen hem zelfs als trouwe apostelen zijn gevolgd.

Ondertussen hebben de verstandige en ontwikkelde gelovigen zich dit vreselijke schandaal, deze blasfemie, moeten laten welgevalen door toedoen van een stel verdwaasde en misleide gelovigen die door hun onwetendheid volkomen ongeschikt zijn om belangrijke zaken en personen op waarde te schatten ... Hoe heeft deze plaag van waanzin zich zo snel kunnen verspreiden? Dat kan alleen maar omdat God het zo heeft gewild als straf voor enkelen en als vernedering voor velen.

We zijn allemaal in staat te beoordelen wanneer iemand bij zijn volle verstand is en wanneer niet. Als er in jullie midden een arme boer zou opstaan om serieus te beweren: 'Ik ben de koning van Engeland' en zich als een heuse koning in een hermelijnen mantel zou omringen met ministers ... zou dan niet ieder

verstandig mens onmiddellijk snappen dat die arme stakker geestelijk gestoord is? En zou niet hetzelfde het geval zijn als hij zei dat hij de paus is?

En toch zijn er gelovigen die die arme fantast niet als een waanzinnige beschouwen omdat hij zich niet voor een aardse koning uitgeeft maar voor Onze-Lieve-Heer, de hemelse koning Jezus Christus zelf.

Ik herhaal echter dat de gestichten vol zitten met zulke gevallen ... Maar laten sommigen van jullie zich dan leiden door waanzinnigen?

Ik vertrouw erop dat degenen die dit afschuwelijke spektakel niet meer kunnen aanzien zullen helpen deze plaag van waanzin met hun menslievendheid, gebeden en raad in de kiem te smoren.

In naam van God en onze naasten smee ik jullie allen om, met jullie bisschop aan het hoofd, tot het uiterste te strijden voor de redding van degenen die op het punt staan in handen van het kwaad te vallen of daar al in zijn gevallen.

Aan de andere kant vertrouw ik erop dat de autoriteiten, wanneer ze dit door mij gesignaleerde kwaad eenmaal onderkend hebben, snel maatregelen zullen treffen om hier eens en voor altijd een einde aan te maken.

Ik wens jullie vrede en geluk toe in de Heer.

José María Caro

1

Het pleintje leek als een trillende luchtspiegeling in de hitte van de middag te drijven toen de christus van Elqui, geknield, zijn ogen ten hemel geslagen en de brandende zon van Atacama op zijn kruin, volkomen in vervoering raakte. Hij had dan ook zojuist het ongelooflijke wonder verricht een dode tot leven te wekken.

Na al die jaren waarin hij zijn stelregels, leringen en stichtelijke gedachten ter verheffing van de mens had gepredikt – om terloops ook nog de nabijheid van de dag des oordeels aan te kondigen; ach zondaars, hebt u toch allen berouw voor het te laat is! – was het de eerste keer dat hij zoiets fantastisch meemaakte. En dat nog wel in die verschrikkelijke Atacama-woestijn, om precies te zijn op het pleintje van een mijnkamp, wat wel de laatste plek was waar je een wonder zou verwachten. Bovendien scheen de dode ook nog eens Lazarus te heten.

Toch had hij tijdens zijn zwerftochten door het land al veel mensen van hun ziekten en kwaaltjes genezen en er zelfs een paar gered die op sterven na dood waren en al lang door de dokters waren opgegeven. Wanneer hij in een dorp kwam dromde er dan ook altijd een massa mensen met de meest uiteenlopende ziekten rond hem samen die om genezing smeekten en hij hielp en zegende iedereen zonder onderscheid van overtuiging, geloof

of afkomst. Daarnaast was er ook nog altijd een troep blinden, verlamden, kreupelen en verminkten die op brancards naar hem toe werden gebracht of zich zelf naar hem toe sleepten in de hoop op een wonder. En als hij, de gezalfde van de Heer, door handoplegging of zelfs door huismiddeltjes toe te passen een paar van die arme stakkers kon genezen – en of dat nu echt zo was of niet, halleluja broeder! –, wie was hij dan om de wil van de Almachtige in twijfel te trekken?

Maar een dode tot leven wekken was wel even andere koek en veel te hoog gegrepen voor hem. Tot nu toe had hij er zich steeds met een smoesje vanaf gemaakt wanneer er iemand naar hem toe kwam om al huilend te smeken wilt u alstublieft zo goed zijn naar mijn huis te komen, Lieve Heer, want mijn zoontje is in zijn slaap gestorven en u kunt vast wel iets voor hem doen; of komt u alstublieft mijn moeder helpen want die is zojuist aan de tering bezweken, de arme stakker. In al deze en soortgelijke gevallen, waarbij men soms ook liet doorschemeren dat ze zijn bezoek in natura wilden betalen, in de vorm van een waardevol erfstuk bijvoorbeeld, omdat hij nu eenmaal geen geld aannam, herhaalde de christus van Elqui steeds weer hetzelfde zinnetje, dat even afgesleten was als een veelgebruikte munt: ‘Het spijt me erg, mijn broeder, het spijt me erg, mijn zuster, maar alleen de Schepper heeft de macht doden tot leven te wekken.’

En dat zei hij ook tegen een paar mijnwerkers die met het lichaam van een kameraad kwamen aangesjouwd, net toen hij een erg gedreven preek aan het houden was over de duivelse macht die sommige uitvindingen van de mens uitoefenen op de geest van katholieken en iedereen die in God en de Heilige Maria gelooft. Het

troepje mijnwerkers drong zich snel door de omstanders naar voren en legde het lichaam van de dode, die zoals ze zeiden vast en zeker een hartaanval had gekregen, voorzichtig in de buurt van de christus van Elqui op de hete grond.

Terwijl ze een bedroefd gezicht trokken en druk door elkaar heen praatten, probeerden de mijnwerkers uit te leggen dat ze, na zoals gewoonlijk hun donderdagse bonenprak te hebben gegeten, naar de kroeg waren gegaan om een slok te nemen en al het stof door te spoelen toen die vreselijke ramp was gebeurd: hun kameraad, die plotseling met twee handen naar zijn borst greep, was als door de bliksem getroffen neergevallen, zonder dat hij ook maar de tijd had gekregen proost! uit te roepen.

‘En hier hebt u hem dan, Lieve Heer,’ zei een van hen. ‘Eens kijken of u wat meer voor hem kunt doen dan de mijnarts, want het enige wat die kwakzalver in zijn medicijnkast heeft is jodium en verband.’

Te midden van de nieuwsgierige omstanders zag het er niet bepaald naar uit dat de christus van Elqui een wonder zou gaan verrichten. Integendeel, in zijn door de zon bloedheet geworden cape van paarse zijde bleef hij de dode slechts met een afwezige, glazige blik aanstaren alsof hij, stervend van de dorst, midden in de woestijn een luchtspiegeling zag. Het leek of hij in zijn geest met een verschrikkelijk probleem worstelde. Na een ogenblik dat wel eeuwig leek te duren, wendde hij plots zijn blik af, hield met een kinderlijk en theatraal gebaar zijn handen voor zijn gezicht en zei met een stem waarin een diepe droefheid doorklonk: ‘Het spijt me, mijn broeders, maar ik kan niets voor hem doen want alleen de Schepper heeft de macht doden tot leven te wekken.’

Maar de mijnwerkers waren natuurlijk niet helemaal

naar hem toe gekomen om zich met een kluitje in het riet te laten sturen. Terwijl ze allemaal zo dicht om hem heen gingen staan dat ze zijn lange baard bijna konden aanraken, baden en smeekten ze dat hij, in godsnaam, Lieve Heer, toch in elk geval iets deed. Dat het een fluitje van een cent voor hem was, zeiden ze. Het enige wat hij hoefde te doen was zijn heilige handen op het lichaam van hun kameraad leggen – zoals ze hem dat pas bij de zieken van het mijnkamp hadden zien doen – terwijl hij een paar Weesgegrootjes of het Onzevader bad. Of alles wat hij zelf maar wilde. Hij wist tenslotte veel beter dan zij wat hij tegen zijn ouweheer daarboven moest zeggen om hem te overtuigen. En wie weet was die wel in een goeie bui en zou hij medelijden hebben met hun kameraad, een hardwerkende en overijverige arbeider zoals er geen tweede was, die in dit aardse tranendal een nog jonge weduwe en maar liefst zeven kleine kinderen achterliet – stelt u zich eens voor, Lieve Heer, zeven kleine kinderen, allemaal de een na de ander geboren en nog piepjong.

‘Die arme Lazarus, van wie u hier het lichaam voor u ziet,’ zei een andere mijnwerker terwijl hij neerknielde om de handen van de dode eerbiedig over zijn borst te kruisen, ‘is een streekgenoot van u, Lieve Heer, want we hebben in de krant gelezen dat u net als hij in de provincie Coquimbo bent geboren.’

De christus van Elqui sloeg zijn ogen ten hemel. Even leek zijn aandacht volledig in beslag te zijn genomen door een zwerm gieren die traag door de lucht cirkelden boven de grote slakkenhoop die voor het stoffige kerkhof van het mijnkamp lag. Nadat hij vervolgens over zijn lange piekbaard had gestreken alsof hij nadacht over wat hij zou gaan zeggen, zei hij op verontschuldigende

toon: 'We weten waar we geboren zijn, mijn broeders, maar niet waar we begraven zullen worden.'

Een van de mijnwerkers – zeer waarschijnlijk de ploegbaas –, een enorme dikzak met een hangsnor, waarnaast een grote wrat zat, was blijkbaar op de hoogte van de enorme liefde die de christus van Elqui altijd voor zijn moeder had gekoesterd, want nadat hij op plechtige wijze zijn hoed had afgenomen begon hij hem, zijn oogjes sluw samengeknepen, op zielige toon toe te spreken: 'Die arme Lazarus die u hier voor u ziet, Lieve Heer, was niet alleen een goed christen, een voorbeeldig echtgenoot en een liefdevolle vader, maar ook een zoon die niemand anders ter wereld zo liefhad als zijn moeder. Hij was de enige steun en toeverlaat van die oude vrouw, die hij helemaal uit het zuiden van het land had overgebracht om haar bij zich in huis te nemen.'

Deze woorden troffen de christus van Elqui diep in zijn hart. De man die zijn vader en vooral zijn moeder eerde – 'de vorstin van het huis' zoals hij in een van zijn brochures had geschreven – verdiende het dat zijn dagen op aarde wat langer duurden. Bovendien scheen de dode ook nog eens Lazarus te heten. Als dat geen teken van God was, dan wist hij het ook niet meer.

Daarop liep hij naar de dode toe en terwijl hij naast hem ging staan, bekeek hij hem een tijdlang aandachtig. Hij droeg een stoffig jasje dat naar zweet stonk, een broek van ruwe stof die overal versleten was en lompe werkschoenen met dikke zolen. Zijn bruinverbrande gezicht, diep gegroefd door de snijdende woestijnwind, leek wel een stukje van de kurkdroge pampa te zijn. De dode moest ongeveer vijfenveertig zijn, had een donkere huid, borstelg haar en was niet erg groot: de typische pampabewoner die hij al zo vaak had gezien en genezen

in de mijnkampen van Atacama, een gebied dat hij kende als zijn broekzak, want lang voordat hij daar was gaan rondtrekken om de blijde boodschap te verkondigen, had hij er al als kind een paar jaar in een salpetermijn gewerkt. Dat was in de tijd geweest dat zijn allerliefste moeder nog leefde.

Toen de christus van Elqui naast de dode neerknielde begreep hij meteen dat de man niet gestorven moest zijn toen hij de kroeg binnenkwam, zoals zijn kameraden beeerden, maar pas een tijdje daarna. Hij had namelijk een enorme kegel. Wie weet hoeveel flessen van die smerige wijn of van dat koppige spul dat sommige linke kroegbazen van spiritus stookten hij wel niet samen met zijn kameraden achterover had geslagen. Maar ach, wat een gezeur, zo waren die mijnwerkers nu eenmaal. Harde, doorgewinterde kerels, beresterk en met een erg groot hart, die die korte ogenblikken van plezier en genot die de dronkenschap verschaftte ruimschoots verdienden. De Hemelse Vader wist maar al te goed dat de drank – en als er geen drank was, de eau de cologne – hen hielp om de verveling en de verschrikkelijke eenzaamheid te verdragen die in dit onmenselijke woestijngebied heerste. Bovendien was dat de enige manier waarop ze de genadeloze uitbuiting konden doorstaan waaraan de buitenlandse bazen hen met hun onlesbare gelddorst onderwierpen.

De christus van Elqui was al een paar dagen in het mijnkamp Los Dones. De inwoners, vooral de vrouwen dan, hadden zich werkelijk als barmhartige samaritanen gedragen, want hij en zijn twee apostelen – twee straatarme volgelingen uit de havenstad Taltal – werden elke dag uitgenodigd om ergens bij iemand thuis te komen eten. Hoewel die armoedzaaiers al meer dan een maand als apostelen met hem meetrokken wisten ze nog altijd

geen kruis te slaan. Bovendien vraten ze zich te barsten, rookten als schoorstenen en goten zich achter zijn rug om – ervan overtuigd dat hij niets in de gaten had – vol met sterkedrank.

Hij daarentegen, die toch het licht van de wereld moest zijn, rookte noch dronk. Eén glaasje wijn bij het eten was voldoende, zoals hij in zijn preken verkondigde. Maar ook eten deed hij weinig, want, zei hij, al bega ik natuurlijk ook zo mijn zonden, mijn broeders, van gulzigheid heb ik nooit last gehad. Zijn vasten ging zelfs zover dat hij soms hele dagen niet at, simpelweg omdat hij het vergeten was. En hij onthield zich niet alleen maar van voedsel, want wanneer hij bij iemand te gast was gaf hij er vaak, om niemand tot last te zijn, de voorkeur aan om net als veel mijnwerkers op een houten bank te slapen of als een hond op de grond, in de warmte van de stenen oven die de keukens op de pampa gewoonlijk hadden. Ook beloofde hij de families die hem onderdak boden altijd door hun zieken te genezen, een troostend woord te schenken, wat brochures met zijn spreuken en stichtelijke gedachten ter verheffing van de mens uit te delen, en natuurlijk niet te vergeten zijn recepten van huismiddeltjes tegen allerlei kwalen te geven.

De omstanders, die hoopten een wonder te zullen meemaken, keken met gretige blikken hoe de nog altijd geknielde christus van Elqui het zweet van zijn voorhoofd wiste, zijn cape opzijschoof en de mouwen van zijn pij opstroopte. Vervolgens legde hij met een nadrukkelijk theatraal gebaar zijn ene hand op het voorhoofd van de dode terwijl hij met zijn andere hand een houten kruis ten hemel hief. Daarbij begon hij met zijn gezicht naar de zon en zijn ogen gesloten luidkeels te smeken aan God om, als dat zijn heilige wil was, Eeuwige

Vader, Heilige Vader, Hemelse Vader, zijn almacht te tonen en in naam van zijn oneindige goedertierenheid zijn kind Lazarus het leven terug te schenken en hem nog vele jaren op aarde te gunnen, want volgens zijn hier aanwezige kameraden was hij behalve een goed mens een voorbeeldige christen die zich altijd precies aan uw geboden heeft gehouden, en dat niet alleen door zich in het zweet te werken voor zijn brood en zijn vrouw en kinderen lief te hebben, maar vooral, Heilige Vader, door zijn moeder te eren en te beschermen.

Het was een windstille zomerdag half december en de felle zon brandde meedogenloos op de daken van golfplaat. Maar doordat de verwachtingen zo hooggespannen waren, bleven alle omstanders gewoon voor de kampwinkel op het pleintje staan zonder verkoeling in de schaduw te zoeken.

Terwijl de christus van Elqui aan het bidden was – soms in een vreemde taal, want hij bezat de gave in tongen te kunnen spreken –, leek er rondom plots een wonderbaarlijke stilte te zijn neergedaald. Niemand hoorde nog het geronk van de motoren, het gepiep van de katrollen, het lawaai van de zuigers van de nabijgelegen fabriek; niemand hoorde nog de klanken van de Mexicaanse ballade die uit een jukebox van de kroeg op de hoek schalde. Zijn gezicht ten hemel geheven, volledig in gebed verzonken en één geworden met zijn Vader, was de christus van Elqui op dat moment in het middelpunt van het heelal veranderd.

Plotseling slaakten de toeschouwers die vooraan stonden – het merendeel huisvrouwen, met hun van meelzakken gefabriceerde boodschappentassen – een kreet van verbazing. Ze konden hun ogen gewoon niet geloven: de dode had een vinger bewogen. Of dat dachten de

meesten althans en die begonnen dan ook opgewonden te schreeuwen: 'Hij heeft een vinger bewogen! Een wonder! Een wonder!'

De christus van Elqui voelde zijn hart overslaan. Terwijl hij doorging met bidden, deed hij voorzichtig een oog open en keek steels naar de op de borst van de dode samengevouwen handen. Het was alsof hij aan zijn lange, wilde haardos was opgetild en boven de grond zweefde. Het was waar! De dode bewoog zijn handen! Er was gebeurd wat hij in al deze jaren van prediking ter ere van zijn allerliefste moedertje slechts had kunnen dromen.

Hij had een dode tot leven gewekt!

Loof de Heer en prijs zijn naam!

Maar toen de dode onder het helse kabaal van de vrouwen, die nog altijd 'Een wonder! Een wonder!' schreeuwden en zich hard op de borst sloegen, zijn ogen opende om met een trage beweging die wel eeuwig leek te duren overeind te gaan zitten en quasiverward om zich heen te kijken, zag de christus van Elqui onmiddellijk aan die schittering in zijn ogen dat het hier bepaald niet om iemand ging die zojuist uit de diepe duisternis van de dood was opgestaan. Net voordat die kerel overeind sprong omdat hij het niet meer uit kon houden van het lachen en zich in de armen van zijn kameraden stortte, flitste het door hem heen dat het om een geintje moest gaan.

De toeschouwers waren eerst erg verontwaardigd over deze brutale grap die de mijnwerkers met de christus van Elqui hadden uitgehaald – die kerels waren zelfs in staat hun eigen moeder bij de neus te nemen –, maar uiteindelijk porden ze elkaar desondanks onder besmuikt gelach met de ellebogen in de zij. Een paar van

de vrouwen die even daarvoor nog hysterisch en volkomen buiten zinnen stonden te gillen, brulden het nu zelfs vreemd genoeg uit van het lachen en hadden daarbij de tranen in hun ogen staan. De hilariteit was werkelijk enorm en het bulderende gelach trok met zulke onstuitbare golven door de rijen van de toeschouwers heen dat ook de twee apostelen van de christus van Elqui het uiteindelijk niet meer uithielden en alleen nog met hun hand voor de mond en met afgewend gezicht de onvergeeflijke schaterlach die ze in zich voelden opkomen in bedwang konden houden.

De christus van Elqui bleef met het kruis nog altijd omhooggestoken een paar eindeloos durende seconden stokstijf staan. Het leek wel of hij versteend was. Terwijl hij vervolgens een paar keer met zijn ogen knipperde, alsof hij zo de harde realiteit hoopte te verdrijven, reageerde hij zoals iedereen zou hebben gedaan die diep was gekrenkt. Met zijn gezicht vertrokken van woede ging hij tekeer tegen die farizeeërs die de heilige leer van Christus belachelijk maakten, knoopte het hennepkoord rond zijn middel los dat als ceintuur dienstdeed en begon daarmee de mijnwerkers af te ranselen. Terwijl die vrolijk doorgingen de christus van Elqui uit te lachen, vluchtten ze tussen vuilnisbakken en wasrekken door een naburig steegje in, om uiteindelijk ongetwijfeld bij een andere kroeg aan te leggen en met hun zuippartij door te gaan.

Zijn twee apostelen waren flink geschrokken. Ze hadden hun meester nog nooit zo tekeer zien gaan. Het leek wel of hij door de duivel bezeten was. Pas toen iedereen wegliep om naar huis te gaan ging de christus van Elqui op een paar treden zitten om op adem te komen. Zijn gitzwarte ogen schoten nog altijd vuur en hij

voelde zich diep verbitterd. Zijn pij en zijn cape irriteerden zijn huid alsof er woestijnzand in zat. Dit waren de ogenblikken waarin hij zwaar op de proef werd gesteld en in de verleiding kwam om alles en iedereen naar de duivel te wensen. Hij leunde achterover en terwijl hij met een verdwaasde uitdrukking op zijn gezicht naar een onbestemd punt aan de hemel staarde, begon hij afwisselend met zijn wijsvinger en pink in zijn neus te pulken, iets wat hij altijd zonder erg, maar met grote nauwkeurigheid deed wanneer hij vreselijk beduusd was geraakt.

Een paar minuten nadat de christus van Elqui uit ‘de bittere kelk van de spot’ had gedronken, zoals hij zelf dit soort geintjes noemde waar hij steeds weer het slachtoffer van werd, en nog altijd in zijn neus zat te pulken, schrok hij plotseling op.

Hij keek beduusd om zich heen alsof hij zich probeerde te herinneren waar hij was en nadat hij het snot dat op zijn vingers zat aan zijn pij had afgeveegd, sprong hij plotseling overeind en liep naar de kroeg op de hoek waar (nu wel duidelijk hoorbaar) de Mexicaanse ballade weerklonk over de geweldige kunststukjes die het paard van Pancho Villa, Siete Leguas, ooit had verricht.

‘Laten we wat gaan drinken!’ riep hij tegen zijn apostelen terwijl hij de straat overstak.

Die volgden hem verbaasd. In zijn preken en leringen riep hij immers altijd op om de drank te laten staan. Maar hij stelde hen onmiddellijk gerust. Het was niet zijn bedoeling zich te bedrinken, hij wilde slechts een glaasje nemen om wat te kalmeren en die verdomde kiespijn te verdoven die weer was gaan opspelen. Voor dat ze de kroeg binnenstapten keerde hij zich echter plotseling naar hen om en zei, alsof hij zichzelf een hart

onder de riem wilde steken, met luide stem en een waarschuwende wijsvinger in de lucht: 'Vergeet niet, mijn broeders: wie boven het maaiveld uitsteekt, die wordt zijn kop afgehakt!'

2

Op het station van Los Dones was het in de vakantie- en kerstmaand december altijd een drukte van jewelste. Te midden van de drommen mensen die op de trein uit het zuiden stonden te wachten colporteurde een vrolijke en joviale christus van Elqui met zijn brochures en deelde ondertussen links en rechts zijn zegeningen uit.

Hoewel de Noorder-expres altijd te laat kwam had hij nu een vertraging van maar liefst twaalf uur. 'Een complete afgang voor het land, vooral als je bedenkt dat we al in 42 leven,' bromden een paar oude mannen, die die trein gewoonlijk met een koosnaam 'Noordje' noemden. De christus van Elqui had met verschillende tegenslagen te kampen gehad. Behalve dat allebei zijn apostelen hem een paar uur eerder in de steek hadden gelaten, had hij weer vreselijke kiespijn gekregen en er was echt niets wat daartegen hielp: geen enkel gebed en geen enkel huismiddeltje, zelfs de sigarettenpeuken die hij in die rottende kies had gestoken om de zenuw weg te branden hadden niets uitgehaald. Desondanks was hij in een vrolijke stemming en die zou hij echt door niemand laten vergallen. Om de dooie dood niet. Ook niet door dat flauwe geintje dat die vervloekte mijnwerkers met hem hadden uitgehaald.

Zijn vrolijke stemming had een oorzaak. En die oorzaak was een vrouw. Een vrouw met een Bijbelse naam

natuurlijk, dat kon gewoon niet anders. In de tien jaar dat hij nu als prediker door het land was getrokken om zijn evangelie te verkondigen, had hij nooit de hoop verloren om ergens een discipel te vinden die slechts de helft van het geloof en de devotie had van María Encarnación, zijn eerste apostel. En ook met de helft van haar schoonheid ben ik al tevreden, Eeuwige Vader, bad hij op de dagen dat hij zich het eenzaamst voelde. Na haar had hij nog twee vrouwelijke volgelingen gehad, maar die hadden hem na korte tijd alweer in de steek gelaten. Aangezien zelfverloochening hun volkomen vreemd was, bezaten ze ook totaal geen opofferingsgezindheid. En nu leek hij dan eindelijk op het punt te staan de ideale volgelingen te zullen vinden, loof de Heer en prijs zijn naam! Precies daarom was hij op weg naar het mijnkamp La Providencia, want daar woonde die vrouw met die Bijbelse naam over wie een vogelhandelaar hem de vorige avond had verteld toen hij samen met zijn apostelen de kroeg in was gegaan om met een fles rode wijn zijn woede over dat flauwe geintje weg te spoelen.

Ze waren aan een tafeltje in een hoek gaan zitten en hadden een fles en drie glazen besteld. Hoewel de kroeg nog halfleeg was, hadden ze toen ze binnenkwamen meteen gemerkt dat iedereen in het kamp op de hoogte was van de loer die Lazarus en zijn maatjes hem hadden gedraaid. De spanning was om te snijden en alle klanten keken elkaar met steelse blikken en spottende gezichten aan. Zo konden zijn apostelen in elk geval zien dat het echt waar was wat hij altijd tegen hen zei, namelijk dat je ervoor moest zorgen nergens lang te blijven, want anders verloren de mensen al snel elke eerbied.

Van de serveerster, een Boliviaanse die dikke pruillippen had, met haar enorme achterwerk waggelde als een

eend en een klein zilveren kruisje om haar nek droeg, hoorden ze ('Maar echt aan niemand vertellen dat ik dat heb gezegd, hoor') dat die mijnwerkers hem die streek hadden gelapt met medeweten van en betaald door de pastoor van het mijnkamp, een dikke Peruaan met lange bakkebaarden die vreselijk lui was en geen vinger uitstak voor zijn schapjes, zoals hij zijn parochianen nogal cynisch noemde.

Al na een paar minuten, toen ze net hun eerste glas op hadden – die men zelf uit flessen had gesneden en die vol vette vingerafdrukken stonden –, waren ze erachter dat de naam van die zogenaamde dode, Lazarus, gewoon een bijnaam was. Eigenlijk heette hij Orozimbo Pérez Pérez. Hij was afkomstig uit Mulchén, werkte nog maar pas in de mijn en stond bij iedereen bekend als een enorme zuiplap. Elk weekend bezoop hij zich op zo'n verschrikkelijke manier dat hij er op maandagochtend praktisch dood bij lag en zijn kameraden het wonder moesten verrichten – vandaar zijn bijnaam – om hem met een heleboel emmers water en kopjes koffie tot leven te wekken, zodat hij weer aan het werk kon.

Zoals gewoonlijk was de kroeg na verloop van tijd helemaal volgestroomd en een groot aantal drinkende mijnwerkers had zich rond de tafel van de christus van Elqui geschaard. Ze vonden het werkelijk fantastisch om die prediker in zijn bruine monnikspij, die zoveel op Jezus Christus leek, in een gewone arbeiderskroeg te zien zitten, en in hun euforie hadden ze nog meer flessen wijn laten aanrukken. De christus van Elqui, die dankbaar van de gelegenheid gebruikmaakte om de mijnwerkers zijn blijde boodschap te brengen, had zijn glas echter nauwelijks meer aangeraakt nadat hij zijn rottende kies had gespoeld.

‘Dat komt, mijn broeders,’ antwoordde hij toen ze hem vroegen waarom hij niets dronk, ‘doordat het bocht is, zelfs de duivel lust hier geen brood van.’

‘Beter een kutwijn dan wijwater, maat!’ schreeuwden die zuiplappen bulderend van het lachen.

Nadat de mijnwerkers gelaten de preken, leringen en stichtelijke gedachten ter verheffing van de mens over zich heen hadden laten komen, waarbij ze ondertussen een paar liter wijn achteroversloegen en een groot blik sardines met ui en groene pepers verorberden, die zo heet waren dat de vlammen uit hun mond sloegen, wisten ze de christus van Elqui eindelijk – met alle respect, maat – het woord te ontnemen en kregen ze zelf de kans hun eeuwige sterke verhalen op te dissen. Dat alles doorspekt met de onvermijdelijk grappen over ‘janhennen’, zoals op de pampa hoorndragers werden genoemd, een onderwerp dat aan geen enkele caf tafel ontbrak.

Toen het bijna donker werd verschenen er een paar straatventers in de kroeg die zojuist uit de naburige havenstad Antofagasta waren gekomen. Die boden Japans porselein, Engelse kasjmier, Zwitserse horloges, Spaanse sardines, Amerikaanse hoeden en nog veel meer van dergelijke koopwaar aan, die in de mijnkampen altijd behoorlijk gretig aftrek vond. Onder hen was ook een vogelhandelaar die met een heleboel vrolijk zingende en bontgekleurde vogeltjes door de doodstille Atacama-woestijn trok. Dat was een boom van een kerel, die niet alleen een geslepen verkoper maar ook een groot verteller was. Nadat hij zijn kooien in een hoek van de kroeg had opgestapeld en met een kleed had afgedekt, sloeg hij een flink aantal glazen wijn achterover en liet vervolgens aan de hele kroeg zien hoe goed hij wel niet kon zingen. Inmiddels behoorlijk aangeschoten, klom hij op een

bank en begon luidkeels een paar aria's en ballades weg te geven. Volgens een van de klanten, die zich plots als een echte muzikkenner ontpopte, zong die vogelhandelaar zelfs beter dan Enrico Caruso. Dat was voldoende om opnieuw de eeuwige discussie te doen oplaaien of die beroemde tenor nu wel of niet op de pampa op de planken had gestaan. Volgens de legende had het schip waarmee de Napolitaanse zanger reisde voor de kust van Chili averij opgelopen en terwijl dat voor reparatie in de haven van Antofagasta lag (volgens andere versies in Iquique), had hij van de gelegenheid gebruikgemaakt om de Atacama-woestijn te verkennen en terloops in een paar theaters van de mijnkampen op te treden.

Toen het eenmaal donker was en de twee schamele peertjes van de kroeg brandden, vertelde de Vogelboer – zoals de mijnwerkers aan de tafel hem meteen hadden gedoopt – het verbazingwekkende verhaal van die gelovige lichtekooi die in het mijnkamp La Providencia werkte.

‘Een hoer die niet alleen een kei is in haar beroep, maten,’ zei hij met een wellustige schittering in zijn kraal-oogjes, ‘maar ook bijna een heilige.’

Dat verhaal beurde de christus van Elqui onmiddellijk op en het laatste beetje woede dat hij nog altijd voelde vanwege het geintje dat de mijnwerkers met hem hadden uitgehaald, was dan ook in één klap verdwenen. Hij raakte zelfs in een hallelujastemming. Het verhaal deed hem erg aan dat van het straatmadeliefje Alma Basilia denken. Het verhaal over dat madeliefje, dat in een armoedig mijnkamp in de streek van La Noria werkte, had hij een keer op een van zijn vorige reizen naar de Atacama-woestijn in de trein gehoord van een van die rondtrekkende vertellers die als heuse marskramers hun

waargebeurde geschiedenissen in de mijnkampen venten in ruil voor een bord eten en een glas wijn. Sindsdien had hij de Almachtige voortdurend gebeden om een wonder en hem zo'n vrouw als discipel te schenken.

Maar wat die goedgebekte vogelhandelaar zojuist over dat devote madeliefje uit La Providencia had verteld sloeg werkelijk alles en had hem dan ook helemaal wild gemaakt. En meer nog dan doordat ze in God en de Maagd Maria geloofde, kwam dat doordat ze zo'n opwindende naam had.

'Ze heet Magalena, maten,' had de Vogelboer namelijk gezegd. En hoewel hij niet wist waarom de d nu aan haar naam ontbrak, vond hij die zo niet alleen veel lekkerder in het gehoor liggen, maar ook veel meer in overeenstemming met haar beroep. En als een of andere sufferd bij het horen van die wulps klinkende naam nog altijd niet in de gaten mocht hebben wat dat voor een beroep was dat ze uitoefende, dan maakte haar bijnaam de Marketenster dat wel in één klap duidelijk.

Nadat de christus van Elqui dat verhaal had gehoord vroeg hij meteen waar La Providencia lag, een van de weinige mijnkampen waar hij nog nooit was geweest om zijn blijde boodschap te verkondigen. Hij moest en hij zou dat devote madeliefje leren kennen dat in God geloofde en in de hele streek bekendstond omdat ze zo doorkneed was in de vleselijke geneugten. Hij wilde haar voor zijn zaak winnen en in zijn discipel en vertrouwelingen veranderen. Zij was precies de vrouw die hij zocht.

Hij zou de eerstvolgende trein nemen om haar te gaan zoeken, zei hij in zichzelf terwijl hij zich op een aangename manier tegelijk aangeschoten en wellustig voelde, iets wat zowel aan de wijn te wijten was (wijn maakte hem hitsig) als aan dat opwindende verhaal over de ge-

lovige lichtekooi. Hij was zelfs zo hitsig geworden dat hij de Boliviaanse serveerster met die dikke pruillippen en dat enorme achterwerk had besprongen toen die hem was gevolgd naar de wc aan het einde van de donkere patio om hem om zijn zegen te smeken – alstublieft, Lieve Heer, geeft u mij die toch. Allebei hadden ze hun rokken opgeschort en hij had de Boliviaanse zelfs al stevig bij haar gigantische billen gepakt, toen zij plotseling begon tegen te strubbelen en op bijna verontschuldigende toon fluisterde dat het haar erg speet, Lieve Heer, maar dat zij net opoe op bezoek had, dus helaas.

Toen zijn apostelen hoorden dat hij naar het mijnkamp La Providencia wilde gaan om Magalena te zoeken, werden ze kwaad en weigerden hem te volgen. Op een brutale manier verhieven ze voor het eerst hun stem tegen hem sinds ze in Vallenar als kruiperige honden aan zijn voeten waren komen liggen om hem te smeken hen te dopen en – alstublieft – als zijn apostelen mee te nemen op zijn evangelisatiemissie. Hoe haalde de Meester het in zijn hoofd om dat verhaal van die praatjesmaker te geloven, zeiden ze, wanneer je al op een kilometer afstand kon zien dat hij een verschrikkelijke leugenaar was, een sluwe oplichter? Had hij hem aan de tafel dan niet die vreselijke onzin horen uitkramen dat hij als jonge vent de maat en compagnon van de socialistische voorman Luis Emilio Recabarren was geweest, met wie hij in de vogelhandel was gegaan? En had hij dan niet gemerkt hoe die venter met een stalen gezicht zat op te scheppen dat hij Malarrosa had ontmoagd, dat beruchte grietje uit de streek van Aguas Blancas dat op haar twaalfde in de hele pampa bekendstond als de koningin van de lichtekooien?

Hij gaf geen antwoord en liet de beslissing aan henzelf

over. Er waren al zoveel volgelingen geweest die hem in de steek hadden gelaten sinds hij door het land was gaan trekken om zijn blijde boodschap te brengen dat het hem werkelijk helemaal niets meer kon schelen dat deze twee boerenkinkels hem juist nu lieten stikken. Behalve dat ze geen van beiden erg gelovig waren, was de een een vrese-lijke geilaard – hij masturbeerde aan één stuk door – en de andere een enorme kluns die niet eens in staat was om een kruis te slaan. Vandaar dat hij ze in naam van de Vader naar de duivel wenste, en als ze hem wilden volgen, dan deden ze dat maar of anders niet. De twee apostelen bleven uiteindelijk als salpeterstampers in Los Dones werken, wat inhield dat ze nog vochtige salpeterklompjes met een stamper tot poeder moesten vermalen, waarna dat in zakken per trein naar de haven werd vervoerd. Omdat dat werk was dat alleen kinderen en invaliden deden, werd het onder de mijnwerkers als een vernedering voor iedere zichzelf respecterende normale en gezonde man beschouwd.

Met de meeste volgelingen die de christus van Elqui in de steden en dorpen kreeg waar hij doorheen trok gebeurde op de lange duur hetzelfde: in het begin toonden ze zich erg gelovig en dankbaar, maar vervolgens gaven ze er blijk van over wel heel weinig christelijke naastenliefde te beschikken. Het ontbrak hun aan een werkelijke roeping de Almachtige te dienen en twee, drie maanden nadat ze op hun knieën gezworen hadden dat ze hem zo nodig zelfs op zijn kruisweg zouden volgen, waren ze alweer verdwenen. Zo gauw ze ontberingen te lijden kregen en doelwit werden van haat en spot, smolt hun geloofsijver weg als sneeuw voor de zon. Net zoals Petrus bij Jezus deed – maar dan nog zelfs meer dan drie keer –, ontkenden ze uiteindelijk ook maar iets met hem

te maken te hebben en verdwenen plotsklaps als dieven in de nacht. Hij had echter ook een paar volgelingen gehad die juist erg braaf en recht in de leer waren en die hem teleurgesteld en verontwaardigd de rug hadden toegekeerd toen ze hem langs de kant van de weg, zijn forse lid met twee handen vast, als een heuse hengst een enorme waterval hadden zien lozen. Het wilde maar niet tot de hersens van die bekrompen lieden doordringen dat de Zoon des mensen godverdomme ook een mens was. Gelukkig maar dat die fatsoensridders hem nooit hadden betrappt terwijl hij in de openlucht aan het masturberen was, iets wat best had kunnen gebeuren, omdat hij dat nogal eens deed. Al evenmin hadden ze hem betrappt – en dat terwijl dat zelfs nog vaker gebeurde, hoewel niet zo vaak als hij zelf wel zou willen – wanneer hij achter een braamstruik, zijn pij tot aan zijn middel opgeschort, met felle stoten een van zijn vrouwelijke volgelingen bereed, haar haar als een non in een strenge knot maar haar billen van een overweldigende, weelderige aardsheid.

Maar het meest beklagenswaardige van alles was nog wel dat het merendeel van zijn discipelen vertrok omdat ze de gelofte van armoede niet volhielden. Ze snapten gewoon niet dat, terwijl ze konden profiteren van alle offerandes en geschenken die sommige rijke gelovigen dankbaar en genereus aanboden, hij die onder geen beding wilde aannemen hetzij om ze onder de zwakken en armen te verdelen. Onder zijn volgelingen was niemand bereid tot verzaking. Het was hem goed bijgebleven dat in Copiapó een van hen op een avond dat ze helemaal geen cent meer te makken hadden, hem had gevraagd om de bladeren van de bomen in geld te veranderen!

En die sufferds leek het raar dat hun Meester, de op-

volger van Christus Koning, genoeg nam met een paar goedkope sandalen, een pij van grove stof vol gaten – die in niets leek op de prachtige mantel van de Nazareeër – en een oude, smerige onderbroek. Die hele troep idioten – ‘Vergeef hen, Heer, want ze weten niet wat ze doen’ – probeerde op een goedkope, oneerlijke manier in de hemel te komen. Ze wisten niet, zoals de boeren zo mooi zeggen met die wijsheid die alleen een hard leven schenkt, dat om van een regenboog te kunnen genieten je eerst de buien moet ondergaan.

Loof de Heer en prijs zijn naam!